

**INSTITUTT
FOR SAMFUNNS-
FORSKNING**

www.samfunnsforskning.no

Den lange reformprosessen, 2001-2018

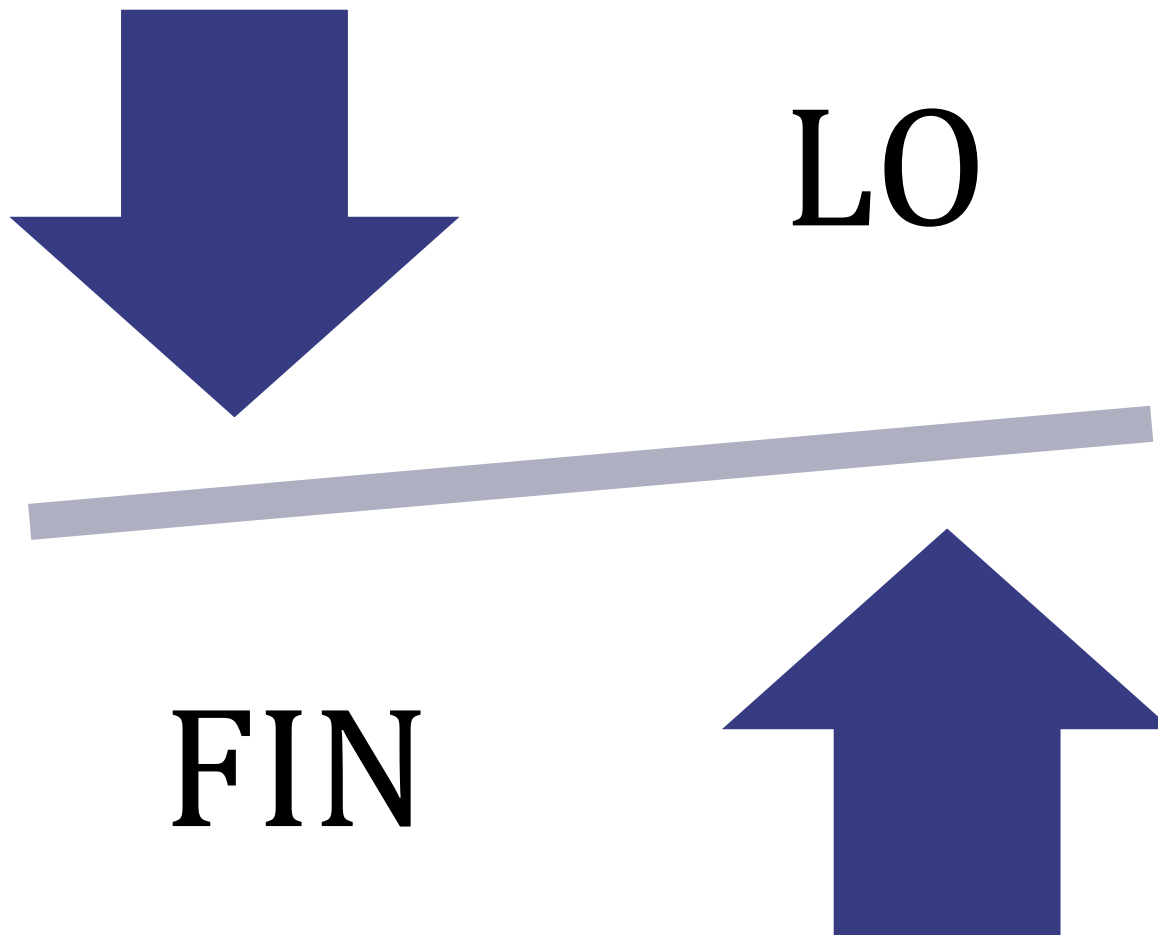
Anne Skevik Grødem

Evaluering av pensjonsreformen sluttkonferanse, 24. mai 2018

«Blikk» på pensjonsreformen

- Fagbevegelsens rolle i store offentlige reformprosesser (Industrial relations, IR)
- Embetsverkets rolle (statssentrert teori)
- Ideenes / ideologiernes rolle: ideer som koordinerer og overbeviser (diskursiv institusjonalisme)

To sentrale aktører

Før 2001

- 1988: AFP
- Avgangsalder senket flere ganger, til 62 i 1998
- 1992: Lund-utvalget (NOU 1994:2)
- 1996: Moland-utvalget (NOU 1998:10)
- 1997: Olsen-utvalget (NOU 1998:19)
- Etter Olsen-utvalget (november 1998):
deadlock

- KESP: Nei, dette var Finansdepartementet sitt initiativ.
- Intervjuer [viser til at andre informanter har antydnet det samme]
- KESP: Men det var det. Det var det, altså. Og det var, det var jo handlingsregelen og. Men der kan man jo si at, man kunne ikke forvente at det initiativet skulle komme nedenfra. Men det var jo pensjonsreformen også, vanligvis kommer den typen reformer, som jo ikke er en velferdsreform men en økonomireform, de kommer jo normalt ovenfra. Man ser at man er nødt til å gjøre noe.

Pensjonskommisjonen

Sigbjørn Johnsen

Henriette Westhrin

Eva Birkeland

Kari Husøy

Sverre Myrli

Trond Reinertsen

Asbjørn Rødseth

Hill-Marta Solberg

Ketil Anton Stene

Siv Jensen

Lars Sponheim

Hilde Olsen

Endre Skjørestad

Pensjonskommisjonen

Sigbjørn Johnsen

Eva Birkeland

Sverre Myrli

Asbjørn Rødseth

Ketil Anton Stene

Lars Sponheim

Hilde Olsen

Endre Skjørestad

Henriette Westhrin

Kari Husøy

Trond Reinertsen

Hill-Marta Solberg

Siv Jensen

Verken Stortingets sosialkomite eller Sosialdepartementet er representert. Fagekspertene er først og fremst eksperter på samfunnsøkonomi. Den brede ekspertisen som etter hvert er bygd opp i norsk trygdeforskning, er ikke trukket inn.

Tidsskriftredaksjonen i Tidsskrift for velferdsforskning i 2001

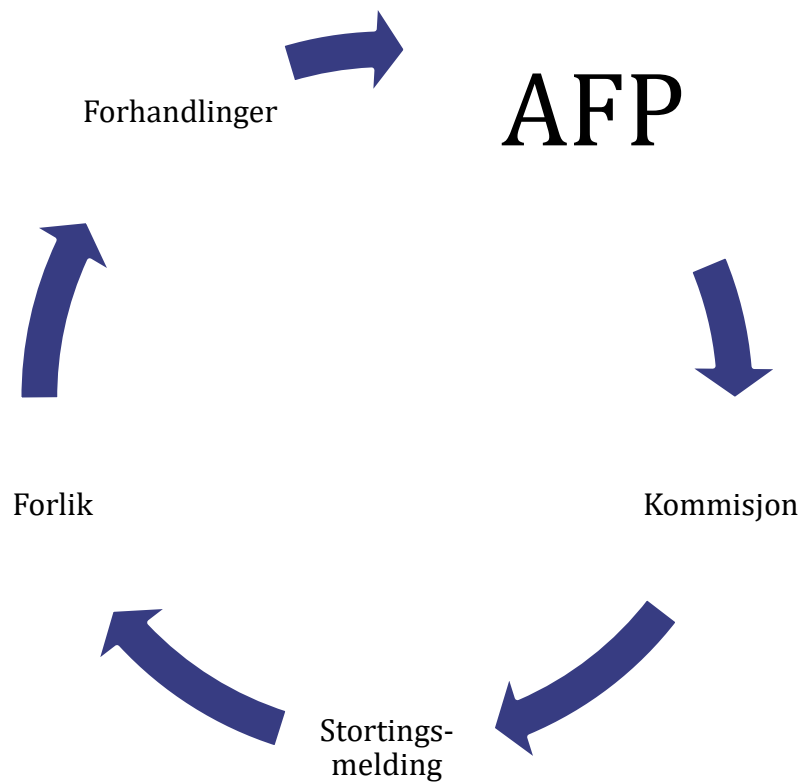
Det er to typer møter som skjer. Det ene er arbeidsmøter i AID. Der sitter jeg, [statssekretær] og [folka i pensjonsavdelingen]. Og LO. Og LO her nå, det er Stein, Thor Arne, Roar, og mye Gerd Liv. Så da sitter vi nedi der og ser på modeller og diskuterer fram og tilbake og hit og dit, og så... har du også møter i et pensjonsutvalg i regjeringa. Der du har Jens, med [statssekretærer fra Sp og SV]. Så vi holder nå på da, fram og tilbake med de to der, og til slutt blir det nå... med Åslaug og Kristin, altså den klassiske på møterom 3. Og jeg husker ikke, men jeg tror at Åslaug og Kristin til slutt innser at – Jens kommer aldri til å gi seg på dette her. Nå må vi bare... altså, det blir ikke som vi vil.

Bjarne Håkon Hansen, intervjuet januar 2016

Så den reelle saksbehandlingen skjedde med embetsverket i AID, med LOs folk, og de hadde etterhvert ganske mange folk [...]. Men ikke Finans! Og det er egentlig helt oppsiktsvekkende at Finansdepartementet ikke var med i den prosessen. Men det var fordi at der satt Kristin Halvorsen, og selv om jeg hadde tillit til Kristin Halvorsen, så hadde jeg ikke tillit til SV.

Jens Stoltenberg, intervjuet april 2016

Begynner og slutter med AFP

Etter 2008

- Videreføring av offentlig AFP og tjenestepensjon i 2009

Andre aktører. Og jeg tror, stort sett, ganske mye mer komplisert, egentlig. Også havnet dette inn i lønnsoppgjøret og hos riksmeklingsmannen, og rammebetingelsene for å lage en god pensjonsordning var absolutt ikke til stede. Vi satt til langt på natt og lagde... notater og beregninger og sånt.

(ansatt, embetsverket)

65 – 66 – 30

«De klarte å lage et retorisk slagord, som bare... det var umulig å stå imot. Vi kunne ikke komme og svare med «påslagsmodell»...»

(ansatt, embetsverket)

Etter 2008

- Offentlig sektor godtok levealdersjustering og indeksering
 - «Bombe» under offentlig sektor-pensjonene: samordningsreglene
- Nær løsning i offentlig sektor i 2016, strandet på prosedyren
- Løsning i mars 2018

Konfliktsakene

- Levealderjustering
 - Sosiale ulikheter i forventet levealder
 - ...og kjønnsforskjeller...
- Samspillet mellom levealderjustering og fleksibel pensjonsalder
 - De med kortest forventet levealder antas også å ha størst vansker med å stå lenge i jobb → «dobbel kutt»
- Forholdet mellom alderspensjon og uførepensjon
- AFP i offentlig og privat sektor
- Regulering av private tjenstepensjoner
 - Opptjening fra første krone
 - Opphørende innskuddspensjoner ved 77 år
- Og mange fler...

